
Т. О. Ярошенко, канд. іст. наук,
Центр наукометрії та цифрової підтримки досліджень,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ЦИФРОВА ПІДТРИМКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ОСНОВНІ ВИКЛИКИ

Наукова комунікація – основа розвитку науки, головний механізм цього розвитку. Без оприлюднення та поширення результатів дослідження, неможливі подальші дослідження. Як відомо, основні функції наукової комунікації такі: «реєстрація» нової ідеї чи дослідження; «сертифікація» якості дослідження; інформування про дослідження та його результати; «архівування» результатів дослідження для майбутніх доступів та використання. Перші три з цих функцій забезпечені надійною журнальною моделлю, що пройшла понад 350-літню перевірку часом, а її серцем є система «peer review» – незалежного експертного оцінювання кожної статті (контроль за якістю дослідження через оцінку колег – рівних). Четвертий – архівування, зберігання, збереження – завжди був прерогативою видавництва та бібліотек (у світі друкованих видань). Але ситуація змінюється з огляду на розвиток новітніх технологій та Інтернет, появи «e-first» та «e-only» наукових журналів (та застосунків, що дозволяють ідентифікувати статтю (doi) та дослідника (ORCID, Scopus ID, Publons та ін.), зберігати та поширювати пре- та постпринти через репозитарії чи спеціальні наукові соціальні мережі, інших численних веб-застосунків для дослідників, моделі «збагачених публікацій» (які дозволяють не тільки прочитати коротко про основні результати дослідження, але й переглянути дані всіх його етапів, завантажити відповідні відео чи програмне забезпечення тощо). Інтернет-технології, хмарні технології, е-платформи та е-інфраструктури, спеціалізовані сервіси та ресурси, інструменти пошуку даних, мобільні застосунки, соціальні медіа тощо – все це не лише докорінно вплинуло на шляхи наукової комунікації, не лише змінило засоби не тільки у передачі та збереженні знань, але і у їхньому створенні, їхній відкритості та доступності.

Чи збережеться журнально-орієнтована модель наукової комунікації та модель наукового журналу взагалі в епоху відкритих е-архівів (репозитаріїв), мега-журналів, громадянського рецензування, чи статейно-орієнтована модель стає пріоритетною? Як це оцінити і чим виміряти вплив вченого, журналу, наукового колективу і кому це потрібно? Чому відритий доступ та відкрита наука невблаганно змінюють контекст наукової комунікації? Для чого потрібні плани управління даними дослі-

---

джені і що це взагалі за модель? Як впливає рух Відкритого Доступу та Відкритої Науки на дослідницькі процеси? Які застереження та переваги впровадження плану S (негайного та повного відкритого доступу до наукових статей, які є результатом досліджень, що фінансуються державою) від Європейського Союзу? Сучасні тренди наукової комунікації (наприклад, Альтметрікс, Jupyter notebook, Galaxy Project тощо). Які виклики нині перед цифровою наукою в цілому, в т. ч. з огляду на створення єдиного цифрового дослідницького простору ERA (European Research Area), Європейської грид-інфраструктури EGI (European Grid Infrastructure)? Ці та інші питання є предметом діяльності Центру наукової комунікації та цифрової підтримки досліджень в НАУКМА. Центр створено у 2016 р., метою його діяльності є проведення досліджень в галузі наукової комунікації, Відкритого Доступу та Відкритої Науки, наукометрії та бібліометрії, поширення інформації про наукові дослідження в НАУКМА та підвищення їх результативності шляхом створення відповідної інфраструктури та інноваційних застосунків цифрової комунікації, розробка відповідних політик та процедур. Серед актуальних завдань Центру також аналітична діяльність з моніторингу та аналізу публікаційної активності співробітників університету (проводиться постійно, звіти раз на півроку, політика преміювання тощо), цифровий супровід досліджень, що виконуються в НАУКМА, зокрема, у створенні Research Data Management планів, цифрових ідентифікаторів дослідників; управління даними досліджень (організація даних на всіх етапах дослідницького циклу, включно з розповсюдженням та архівуванням результатів дослідження, в т. ч. через інституційних репозитарій eKMAIR); надання консультацій, підготовка тренінгів, презентацій, навчальних матеріалів із загальних питань наукометрії та використання наукометричних інструментів у процесі проведення наукових досліджень та формування програми розвитку науково-дослідної роботи установи; навчання та консультування з практичних питань research evaluation та використання наукометрії в управлінні науковими дослідженнями; навчання та консультування роботі з Web of Science, Scopus, Google Scholar, ORCID тощо; організація співпраці з профільними інституціями, виконання спільних проєктів. Записаний масовий он-лайн курс з проблематики наукової комунікації, планується його запуск на платформі Prometheus наприкінці 2019 р. Центр працює на засадах об'єднання фахівців різних підрозділів: наукової частини, наукової бібліотеки, Докторської школи, передусім. В презентації представлені коротко основні напрями діяльності Центру та конкретні здобутки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Згуровський М. З. Станановлення і горизонти цифрової науки / Згуровський М. З., Петренко А. І. // Системні дослідження і інформаційні технології – 2014. – № 4.
2. Сайт Центру наукометрії та цифрової підтримки досліджень НаУК-МА – <https://csdrs.ukma.edu.ua>
3. Електронні журнали в системі інформаційних ресурсів бібліотеки / Ярошенко Т. – К.: Знання, 2010. – 215 с.
4. Ярошенко Т. О. Роль цифрової гуманітаристики у модернізації сучасного бібліотекознавства / Т. О. Ярошенко, С. О. Чуканова // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. – 2018. – Вип. 1. – [14 с.].
5. Сайт Центру наукометрії та цифрової підтримки досліджень НаУК-МА – <https://csdrs.ukma.edu.ua>
6. Ярошенко Т. О. Концепція та інфраструктура відкритості // Національний репозитарій академічних текстів: відкритий доступ до наукової інформації / Чмир О. С., Кваша Т. К., Ярошенко Т. О. та ін. – Київ : УкрІНТЕІ, 2017. – Розд. 2. – С. 20–36.
7. Ярошенко Т. О. Відкритий доступ: переваги і перестороги / Т. О. Ярошенко, С. О. Чуканова // Національний репозитарій академічних текстів: відкритий доступ до наукової інформації / Чмир О. С., Кваша Т. К., Ярошенко Т. О. та ін. – Київ : УкрІНТЕІ, 2017. – Підрозділ 2.1. – С. 20–27.